



KILPAILUVIRASTO
KONKURRENSVERKET

ESITYS
Dnro 618/61/04

1 (20)

11.5.2006

Markkinaoikeus
PL 118
00131 Helsinki

Markkinaoikeudelle

Esitys Euroopan Yhteisön (EY) perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan sekä kilpailunrajoituksista annetun lain 4 §:n vastaisen kilpailunrajoituksen toteamiseksi ja kilpailunrikkomismaksun määräämiseksi Nikon Nordic AB:lle.

11.5.2006

1 Asia

1. Markkinoiden jakaminen digitaalikameroiden markkinoilla

2 Osapuolet

2. Nikon Nordic AB, Upplands Väsby, Ruotsi (jäljempänä "Nikon")
3. Arctecho Oy, aputoiminimi Verkkokauppa.com Finland (jäljempänä "Verkkokauppa.com"), Espoo

3 Kilpailuviraston esitys markkinaoikeudelle

4. Kilpailuvirasto esittää, että markkinaoikeus toteaisi Nikon Nordic AB:n Euroopan Yhteisön (EY) perustamissopimuksen 81 artiklan ja kilpailunrajoituslain (480/1992) 4 §:n vastaisen kilpailunrajoituksen ja määräisi Nikon Nordic AB:lle kilpailunrajoituslain 7 §:n mukaisen seuraamusmaksun.
5. Nikon Nordic AB on rikkonut EY:n perustamissopimuksen 81 artiklaa ja kilpailunrajoituslain 4 §:ää kieltäytymällä ulottamasta Nikon-tuotteiden Euroopan laajuista takuuta koskemaan myös rinnakkaistuojiin maahantuomia Nikon-digitaalikameroita Suomessa. Nikon Nordic AB on näin syyllistynyt markkinoiden jakamiseen ajalla 1.9.2001-31.12.2002 ja 1.1.2004-23.5.2005. Kilpailuvirasto esittää seuraamusmaksua määrättäväksi ajalta 1.5.2004 – 23.5.2005.
6. Kilpailuvirasto esittää seuraamusmaksun suuruudeksi 300 000 euroa.

4 Asian vireilletulo ja selvittäminen

7. Verkkokauppa.com teki 2.7.2004 Kilpailuvirastolle toimenpidepyynnön, jonka mukaan Nikon oli kieltäytynyt ulottamasta Nikon-tuotteiden Euroopan laajuista takuuta Verkkokauppa.comin maahantuomiin Nikon-digitaalikameroihin.
8. Verkkokauppa.com on toimenpidepyynnössään katsonut, että EY:n kilpailusääntöjen mukaan valmistaja ei saa suoraan tai epäsuorasti pyrkiä rajoittamaan toisista EU:n jäsenvaltioista tapahtuvaa rinnakkaistuontia.¹ Rinnakkaistuonnilla tarkoitetaan tavaroiden maahantuontia ohi tuotteen virallisen maahantuojan.
9. Kilpailuvirasto on lisäksi vastaanottanut asiassa kirjallisia selvityksiä Nikonilta ja Verkkokauppa.comilta.²

¹ Verkkokauppa.comin toimenpidepyyntö Kilpailuvirastolle liitteenä 1.

² Vain osaan näistä asiakirjoista viitataan jäljempänä esityksessä, mutta ne ovat kaikki oheistettu markkinaoikeusesityksen liitteeksi.

11.5.2006

5 Asiaselestus

5.1 Markkinaolosuhteet ja -rakenne

10. Digitaalikameroiden myynti Suomessa vuonna 2004 elokuuhun mennessä oli hieman alle 190 000 kpl, euroissa laskettuna noin 47 miljoonaa euroa. Ennuste vuoden loppuun oli yhteensä noin 300 000 kappaletta. Kappalemyynti oli vuonna 2004 lähes kaksinkertainen edelliseen vuoteen verrattuna, euroissa mitattuna kasvua oli noin 40 prosenttia.³
11. Suurimpia toimijoita markkinoilla ovat Nikonin lisäksi Canon Oy, Fuji Finland Oy, Hewlett-Packard Oy, Kodak Oy, Konica Minolta Photo Imaging Svenska AB, Olympus Finland Oy ja Sony Nordic A/S:n sivuliike Suomessa. Nikonin oman arvion mukaan sen markkinaosuus digitaalikameroiden myynnistä Suomessa vuonna 2004 oli [...] % ja tällä hetkellä noin [...] %. Nikon Nordic AB:n viimeisimmän tilikauden 1.4.2004-31.3.2005 liikevaihto oli noin 35,4 miljoonaa euroa, josta Suomesta kertyneen liikevaihdon osuus oli noin [...] miljoonaa euroa.⁴

5.2 Yritykset

12. Nikon Nordic AB on Nikon Corporation Japanin Ruotsissa toimiva tytäryhtiö. Nikon-tuotteisiin kuuluvat kamerat, kiikarit ja skannerit. Nikon Nordic AB toimi 27.6.2005 asti nimellä Nikon Svenska AB. Nikonin organisaatio on jaettu maittain.⁵ Nikon Nordic AB:n organisaatioon kuuluvat Ruotsin lisäksi myös toiminnat Suomessa, Virossa, Tanskassa ja Norjassa. Aiemmin joissakin maissa maahantuonnin ja tukkukauppatoiminnot hoiti ulkopuolinen yrittäjä, mutta sopimukset näiden yrittäjien kanssa päätettiin ja Nikon antoi alueen yksinoikeuden sivuliikkeilleen. Myös Suomessa Nikon toimii itse maahantuojana ja tukkukauppana. Jakelu on järjestetty jälleenmyyntiverkoston kautta. Nikon ei yleensä laadi jälleenmyyjänsä kanssa kirjallisia sopimuksia, vaan osapuolet toimivat suullisten sopimusten perusteella. Jälleenmyyntisopimuksen osana on valmistajan eli Nikonin Japanin yhtiön antama takuu, jonka piiriin virallisten jälleenmyyjien myymät Nikon-tuotteet automaattisesti pääsevät.
13. Nikon Nordic AB:n Suomen sivuliike on Nikonin Suomessa toimiva yksikkö. Sivuliike on osa Ruotsissa sijaitsevan elinkeinonharjoittajan organisaatioita, ja sivuliike toimii sen nimiin ja lukuun. Sivuliikkeen toimista Suomessa on viimekädessä vastuussa Nikon Nordic AB.
14. Nikon-kameroiden huolto oli 1.10.2005 asti hoidettu Nikonin oman huoltoyksikön lisäksi valtuutettujen huoltoliikkeiden toimesta. Näitä huoltoliikkeitä oli

³ Myyntiluvuissa on jätetty huomioimatta järjestelmäkamerat. Valokuvausalan Tuonti- ja tukkukauppiat: Fototilastointi 2004 – yhteenvetoraportti 2/2004 sivu 5, www-osoite http://www.fotoinfo.fi/pdf/fotoTilastot_082004.pdf 10.8.2005 liitteenä 2.

⁴ Nikonin vastine 16.1.2006 Kilpailuviraston esitysluonnokseen markkinaoikeudelle liitteenä 3.

⁵ Nikon Corporation kotisivut www-osoitteessa

<http://www.nikon.co.jp/main/eng/portfolio/about/group.htm> 4.7.2005 liitteenä 4.

11.5.2006

useita, esimerkiksi JAS Tekniikka Oy (jäljempänä "JAS Tekniikka"), Kameraapu Oy ja Suomen Interfoto Oy. Nikonin ja huoltoliikkeiden välillä oli laadittu 'valtuutetun huoltoliikkeen sopimus'. Sopimuksessa huoltoliikkeille annettiin valtuutus tehdä Nikon-kameroille maksullisten huoltojen ohella myös takuu-huoltoja.⁶ Nikon lakkautti oman huoltoyksikkönsä toiminnan ja ulkoisti Nikonin kaikkien kameroiden huolto- ja korjaustoiminnan Suomessa 1.10.2005 alkaen pelkästään JAS Tekniikalle irtisanomalla muiden huoltoliikkeiden sopimukset.⁷

15. Arctecho Oy harjoittaa liiketoimintaa mm. aputoiminimellä Verkkokauppa.com. Yhtiön toimialana on tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden, ohjelmistojen, kameroiden, komponenttien, elektroniikan, painolaitteiden, kaapelien, toimistotekniikan ja tarvikkeiden, telelaitteiden ja palvelujen osto, myynti, vuokraus, maahantuonti ja konsultointi. Verkkokauppa.comilla on internetkaupan lisäksi yksi vähittäismyyntipiste Helsingissä. Verkkokauppa.com ei kuulu Nikonin viralliseen jakelujärjestelmään, vaan harjoittaa itse Nikon-tuotteiden maahantuontia ETA-alueelta niin sanottuna rinnakkaistuontina. Asiassa on kyse siitä, onko Nikon lainvastaisesti kieltäytynyt takuuhuoltamasta kyseisiä rinnakkaistuotuja Nikon-kameroita.

5.3 Tapahtumakuvaus

16. Verkkokauppa.com on myynyt Nikon-kameroita vuodesta 2000 lähtien. Vuonna 2001 Verkkokauppa.com toimitti Nikonille takuuhuoltoon kaksi Nikon-kameraa, jotka palautettiin ilmoittaen, että Nikon ei huolla Verkkokauppa.comin maahantuomia Nikon-kameroita. Verkkokauppa.comin mukaan Nikon ei tässä yhteydessä ilmoittanut syytä kieltäytymiselleen. Kieltäytymisestä johtuen Verkkokauppa.com ei enää vuosina 2001-2002 yrittänyt toimittaa kameroita Nikonille takuuhuoltoon.⁸
17. Verkkokauppa.com sai vuoden 2003 alussa rinnakkaistuomiensa Nikon-kameroiden takuuhuollon toimimaan JAS Tekniikan kautta. Nikon kuitenkin ilmoitti vuoden 2004 alussa JAS Tekniikalle, ettei se vastaa Verkkokauppa.comin JAS Tekniikalla teettämien takuuhuoltojen kustannuksista. Tälläkään kertaa Nikon ei ilmoittanut takuuhuolloista kieltäytymisen syytä Verkkokauppa.comille.⁹

⁶ JAS Tekniikan ja Nikonin väliset huoltosopimukset liitteenä 5, Puhelinmuistio 3.3.2005 liitteenä 6, JAS Tekniikan vastaus 31.10.2005 Kilpailuviraston selvityspyyntöön 13.9.2005 liitteenä 7, JAS Tekniikan kotisivut www-osoitteessa <http://www.jastekniikka.fi/mitatehdakun.htm> liitteenä 8 ja Verkkokauppa.comin sähköpostiviesti Kilpailuvirastolle 24.11.2005 liitteenä 9.

⁷ Nikonin vastine 16.1.2006 Kilpailuviraston esitysluonnokseen markkinaoikeudelle liitteenä 3 ja JAS Tekniikan ja Nikonin väliset sopimukset liitteenä 5.

⁸ Verkkokauppa.comin sähköpostiviesti Kilpailuvirastolle 7.3.2005 liitteenä 10, Verkkokauppa.comin sähköpostiviesti Kilpailuvirastolle 24.11.2005 liitteenä 9 ja Verkkokauppa.comin sähköpostiviesti Kilpailuvirastolle 3.12.2004 liitteenä 11.

⁹ Verkkokauppa.comin sähköpostiviesti Kilpailuvirastolle 7.3.2005 liitteenä 10 ja Verkkokauppa.comin sähköpostiviesti Kilpailuvirastolle 2.3.2005 liitteenä 12.

11.5.2006

18. Verkkokauppa.com otti Nikoniin yhteyttä asianajajan välityksellä 17.2.2004 ja vaati ulottamaan Nikon-tuotteiden takuun myös Verkkokauppa.comin maahantuomiin Nikon-kameroihin. Verkkokauppa.com kirjoitti yhteydenotossaan: "Nikonin kameroilla on valmistajan antama maailman laajuinen takuu. Päämieheni mukaan Nikon/JAS Tekniikka (Nikonin valtuuttamana huoltajana) ovat kuitenkin kieltäytyneet takuuhuoltamasta Verkkokauppa.comin Suomessa myymiä Nikon-kameroita ja ovat siten haitanneet kilpailuoikeuden vastaisesti Verkkokauppa.comin harjoittamaa Nikon-kameroiden rinnakkaistuontia." Yhteydenotossaan Verkkokauppa.com toi lisäksi Nikonin tietoon EY-oikeudessa vakiintuneen tulkinnan virallisen maahantuojan velvollisuudesta tarjota yhteisönlaajuinen takuu.¹⁰
19. Nikon kiisti vastauksessaan Verkkokauppa.comille velvollisuuden hoitaa kyseiset takuuhuollot. Nikon vetosi siihen, että heidän tietojensa mukaan Verkkokauppa.com myy maahantuomiaan kameroita ilman asianmukaisia käyttöohjeita: "Koska nyt kysymyksessä olevissa olosuhteissa Nikonille ei synny vastuuta edes lakisääteisen minimivirhevastuun perusteella, ei sillä ole velvollisuutta tarjota takuun mukaista lisäetuakaan tuotteille, joiden virheellisyys johtuu Verkkokauppa.comin omista toimenpiteistä."¹¹
20. Verkkokauppa.com totesi kirjeessään Nikonille, ettei Nikonin väittämä ohjeiden puutteellisuus liity millään lailla itse tuotteissa ilmeneviin virheisiin tai Nikonin velvollisuuteen ulottaa valmistajan takuu myös rinnakkaistuotuihin tuotteisiin.¹² Verkkokauppa.com lupasi lisäksi jatkossa varustaa myymänsä Nikon-kamerat asianmukaisilla käyttöohjeilla ja toimitti Nikonille nähtäväksi uudet ohjekirjat joistakin kameramalleista.¹³
21. Verkkokauppa.com teki 2.7.2004 Kilpailuvirastolle toimenpidepyynnön asiasta.
22. Kun Nikonin tietoon tuli, että asiasta on tehty Kilpailuvirastolle toimenpidepyyntö, se suostui aloittamaan takuuhuollot antaen tästä 31.8.2004 sitoumuksen Verkkokauppa.comille.¹⁴ Nikon osoitti 9.11.2004 sitoumuksensa myös Kilpailuvirastolle.¹⁵
23. Nikonin Kilpailuvirastolle antaman tiedon mukaan Nikon suoritti omassa huoltoyksikössään ensimmäisen Verkkokauppa.comin maahantuoman Nikon-kameran takuuhuoltotyön 12.7. 2004.¹⁶
24. Verkkokauppa.com on kuitenkin tämänkin jälkeen tuonut Kilpailuviraston tietoon ongelmia Nikon-kameroiden takuuhuolloissa. Verkkokauppa.comin väitteen mukaan heidän kauttaan ostettujen kameroiden korjaaminen saattoi kes-

¹⁰ Verkkokauppa.comin kirje Nikonille 17.2.2004 liitteenä 13.

¹¹ Nikonin kirje Verkkokauppa.comille 30.3.2004 liitteenä 14.

¹² Verkkokauppa.comin kirje Nikonille 1.4.2004 liitteenä 15.

¹³ Verkkokauppa.comin kirje Nikonille 9.6.2004 liitteenä 16.

¹⁴ Nikonin kirje Verkkokauppa.comille 31.8.2004 liitteenä 17.

¹⁵ Nikonin telefaxviesti Kilpailuvirastolle 9.11.2004 liitteenä 18.

¹⁶ Nikonin kirje Kilpailuvirastolle 14.1.2005 liitteenä 19.

11.5.2006

tää huomattavasti kauemmin kuin Nikonin jälleenmyyntiketjuun kuuluvista liikkeistä ostettujen kameroiden. Lisäksi Verkkokauppa.comin mukaan Nikon on muutenkin tarkoituksella viivästyttänyt takuuasioiden hoitamista menettelemällä toistuvasti niin, että se on ilmoittanut kieltäytyvänsä huollosta takuutodistuksen puuttumisen johdosta vasta sen jälkeen, kun kamera on ollut huollossa jopa kaksi kuukautta.¹⁷ Verkkokauppa.comin mukaan heidän maahantuomien Nikon-kameroiden mukana on aina asianmukainen takuutodistus, joka annetaan kuluttajalle kameran mukana.¹⁸

25. Nikon toimitti 28.12.2004 Kilpailuvirastolle täsmennetyn sitoumuksen, jossa Nikon on sitoutunut hoitamaan takuuhuollot syrjimättömästi.¹⁹
26. Kilpailuvirasto toimitti Nikonille kommentoitavaksi selvityksen, johon virasto oli kirjannut kootusti Verkkokauppa.comin esittämien väitteiden ja selvitystyössä siihen mennessä esiin tulleiden muiden seikkojen lisäksi Kilpailuviraston alustavan arvion soveltuvista säännöksistä.²⁰
27. Kilpailuvirastolle antamassaan vastineessaan Nikon kiisti väitteen tahallisesta hidastelusta huoltotöissä. Vastineeseensa Nikon liitti lisäksi ulkopuolisille huoltoliikkeilleen 23.5.2005 lähettämänsä kirjeet siitä, miten jatkossa tulee menetellä, jos takuuhuollettavaksi toimitetaan rinnakkaistuojan maahantuomia tai Internetistä ostettuja Nikon-kameroita. Näissä kirjeissä Nikon antoi huoltoliikkeilleen ohjeet, että takuehtojen mukainen huolto ulottuu myös tällaisiin kameroihin.²¹
28. Kilpailuvirasto varasi vielä 14.12.2005 Nikonille mahdollisuuden antaa vastineensa viraston luonnokseen markkinaoikeusesitykseksi. Kilpailuvirasto on ottanut tämän vastineen huomioon markkinaoikeusesitystä laadittaessa.²²

6 Kilpailuoikeudellinen arviointi

6.1 Merkitykselliset markkinat

29. Merkitykselliset markkinat, joilla tiettyä kilpailuasialaa käsitellään, määritellään yhdistämällä tuotemarkkinat ja maantieteelliset markkinat.²³ Tässä tapauksessa kilpailunrajoitus ja sen vaikutukset tulevat arvioitavaksi digitaalikameroiden jälleenmyynnin ja siihen olennaisena osana liittyvien huoltopalveluiden osalta. Maantieteellisten markkinoiden voidaan katsoa olevan valtakunnalliset.

¹⁷ Verkkokauppa.comin kirje Kilpailuvirastolle 28.12.2004 liitteenä 20.

¹⁸ Verkkokauppa.comin kirje Nikonille 17.2.2004 liitteenä 13.

¹⁹ Nikonin kirje Kilpailuvirastolle 28.12.2004 liitteenä 21.

²⁰ Kilpailuviraston vastinepyyntö Nikonille 20.4.2005 liitteenä 22.

²¹ Nikonin vastine 27.5.2005 liitteenä 23.

²² Nikonin vastine 16.1.2006 Kilpailuviraston esitysluonnokseen markkinaoikeudelle liitteenä 3.

²³ Komission tiedonanto merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta, EYVL C 372/5, 9.12.1997, kohdat 7-9.

11.5.2006

30. Relevanttien markkinoiden täsmällisempi määrittely ei kuitenkaan tässä tapauksessa ole tarpeen.

6.2 Vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan

31. Kilpailunrajoituslain (480/1992) 1 a §:n mukaan kilpailunrajoitukseen sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan säännöksiä, mikäli kilpailunrajoitus on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
32. Jos jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset tai kansalliset tuomioistuimet soveltavat kansallista kilpailulainsäädäntöä perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin sopimuksiin, yritysten yhteenliittymien päätöksiin tai yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka saattavat vaikuttaa kyseisessä säännöksessä tarkoitettuun jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, niiden on myös sovellettava perustamissopimuksen 81 artiklaa mainitunlaisiin sopimuksiin, päätöksiin tai yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin.²⁴
33. EY:n tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kilpailunrajoitus on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, kun riittävällä todennäköisyydellä voidaan ennakoida, että kilpailunrajoituksella voi olla yhteismarkkinoiden kannalta merkityksellinen välitön tai välillinen, todellinen tai potentiaalinen vaikutus jäsenvaltioiden välisen kaupan rakenteeseen. Tältä osin on tarkasteltava erityisesti, onko kyseinen menettely omiaan eristämään tiettyjen tuotteiden markkinat jäsenvaltioiden välillä.²⁵
34. Jos sopimus tai menettelytapa on jo luonteensa vuoksi omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, niiden vaikutuksen tuntuvuutta koskeva raja-arvo on alempi kuin sopimusten ja menettelytapojen, jotka eivät ole luonteensa vuoksi omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.²⁶ Esimerkiksi useissa tuontia ja vientiä koskevissa tapauksissa yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että tuntuva vaikutusta koskeva edellytys täyttyy, jos asiomaisten yritysten myynnin osuus markkinoista on noin viisi prosenttia.²⁷
35. Nikonin rinnakkaistuontia vaikeuttavan menettelyn kohdalla on kyse nimenomaan toiminnasta, joka on luonteensa vuoksi omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Nikonin markkinaosuus digitaalikameroiden myynnistä Suomessa oli vuonna 2004 Nikonin oman arvion mukaan [...] %.

²⁴ Neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta, EYVL L 1/1, 4.1.2003, artikla 3.

²⁵ Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio, asia T-62/98, Volkswagen AG v. komissio (2000) ECR s. II-2707, kohta 179.

²⁶ Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista, EUVL C 101/81, 27.4.2004, kohdat 45 ja 48.

²⁷ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio, asia 107/82, AEG-Telefunken AG v. komissio (1983) ECR s. 3151, kohta 58 ja Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio, asia 19/77, Miller International Schallplatten GmbH v. komissio (1978) ECR s. 131 kohdat 9 ja 10.

11.5.2006

36. Komission tiedonannon mukaan sopimuksella voi olla välillisiä vaikutuksia jäsenvaltioiden väliseen kauppaan esimerkiksi silloin, kun valmistaja myöntää takuun vain jakelijoiden sijoittautumisjäsenvaltiossaan markkinoimille tuotteille. Komissio on katsonut, että tämä on omiaan vaikeuttamaan virallisten jakelijoiden ja rinnakkaiskaupan harjoittamaa vientiä, sillä kuluttajien kannalta tuotteet, joilla ei ole valmistajan takuuta, ovat vähemmän houkuttelevia.²⁸
37. Nikonin jakelusopimuksesta seuraava käytäntö jättää rinnakkaistuojien myymät Nikon-kamerat yhteisönlaajuisen takuun ulkopuolelle. Kuten jäljempänä esitetään, tällä on vaikeutettu rinnakkaistuojan vapautta hyödyntää jäsenvaltioiden välisiä hinnaneroja ja harjoittaa rinnakkaistuintia. Menettelyllään Nikon on vaikeuttanut samalla tuotemerkillä kilpailevien yritysten tuloa Suomen markkinoille.
38. Kilpailuvirasto katsoo edellä esitetyillä perusteilla, että kyseessä olevassa tapauksessa kauppakriteeri täyttyy.

6.3 Kilpailunrajoitus

6.3.1 Tapauksen arvioinnissa sovellettavat säännökset

39. Nikonin menettely on edellä todetuina tavoin omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tällä perusteella kilpailunrajoitukseen tulee soveltaa kilpailunrajoituslain 4 §:n ohella myös EY:n perustamissopimuksen 81 artiklaa.
40. Kilpailunrajoituslain 4 § vastaa sisällöllisesti perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa ja sitä on tulkittava 81 artiklan 1 kohdan soveltamiskäytännön mukaisesti.²⁹
41. EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltumattomia ja kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla.
42. Kiellettyjä ovat erityisesti sellaiset sopimukset, päätökset ja menettelytavat
 - a) joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja;
 - b) joilla rajoitetaan tai valvotaan tuotantoa, markkinoita, teknistä kehitystä taikka investointeja;
 - c) joilla jaetaan markkinoita tai hankintalähteitä;
 - d) joiden mukaan eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin sovelletaan erilaisia ehtoja kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla;

²⁸ Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista, EUVL C 101/81, 27.4.2004, kohta 39.

²⁹ HE 11/2004, s. 31.

11.5.2006

- e) joiden mukaan sopimuksen syntymisen edellytykseksi asetetaan se, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppata-
van mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.
43. Komission asetuksessa (2790/1999) luetellaan tietyntylaiset vakavat kilpailunra-
joitukset, joiden katsotaan lähes aina markkinaosuudesta riippumatta olevan
EY:n kilpailusääntöjen vastaisia. Asetuksen 4 artiklan b-kohdassa mainittu va-
kava rajoitus koskee sopimuksia tai yhdenmukaistettuja menettelytapoja, joi-
den suorana tai epäsuorana tavoitteena on rajoittaa ostajan myyntiä.³⁰ Tällai-
nen strategia vastaa markkinoiden jakamista, joka on 81 artiklan 1 kohdan c-
alakohdan vastaista.
44. Komission suuntaviivat vertikaalisista rajoituksista tarkentavat ryhmäpoikkeus-
asetuksen 4 artiklan b-kohtaa kuvaamalla, että tällainen vakava rajoitus voi ai-
heutua epäsuorasti nimenomaan mm. siitä, että toimittaja ei tarjoa yhteisönlaai-
juista takuuhuoltoa.³¹
45. Suuntaviivoissa omaksuttu tulkinta on yhteneväinen EY:n tuomioistuimen va-
kiintuneen oikeuskäytännön kanssa. EY:n tuomioistuimen mukaan, jos valmis-
taja myöntää takuun tuotteilleen, on sen myönnettävä takuu koko yhteisön
alueella riippumatta siitä, mistä jäsenmaasta tuote on ostettu tai onko tuote
ostettu valmistajan nimeämältä jälleenmyyjältä. Kuluttajan kiinnostusta hankkia
tuote rinnakkaistuojalta voi vähentää se, että valmistajan takuu rajoitetaan
koskemaan ainoastaan viralliselta maahantuojalta ostettuja tavaroita. Takuu on
kuluttajalle insentiivi ostaa tuote ja sen epääminen asettaa rinnakkaistuojat kil-
pailullisesti huonompaan asemaan kuin viralliset jakeluketjun jäsenet. Takuu-
palveluun kohdistuvaa rajoitusta pidetään 81 artiklan ja samalla siis myös kil-
pailunrajoituslain 4 §:n vastaisena rinnakkaistuonnin rajoittamisena.³²
46. Nikon katsoo vastineessaan, ettei se ole estänyt tai rajoittanut saksalaisen ja-
kelijansa passiivista myyntiä suomalaisille rinnakkaistuojille eikä se tästä syystä
ole toiminut EY:n kilpailusääntöjen vastaisesti. EY:n kilpailuoikeuden lähtökoh-
tana kuitenkin on, että edes yksinmyyjälle ei saa antaa ehdotonta alueellista
suoja rinnakkaistuongia vastaan. Valmistaja tosin voi kieltää muiden jakelijoi-
den aktiivisen myynnin toisen jakelijan yksinmyyntialueelle, mutta tällöinkään
ei ole sallittua luoda tilannetta, jossa passiivinen myynti ei voi tulla kyseeseen.
Kun Nikon on kieltäytynyt takuuhuoltamasta suomalaisen rinnakkaistuojan

³⁰ Komission asetus (EY) N:o 2790/1999 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin EYVL L 336/21, 29.12.1999, 4 artikla.

³¹ Komission tiedonanto, Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta vertikaalisiin sopimuksiin, EYVL C 291/1, 13.10.2000, kohta 49.

³² Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio, asia 31/85, ETA Fabriques d'Ébauches SA v. DK Investment SA (1985) ECR s. 3933. Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio, asia 86/82, Hasselblad v. komissio (1984) ECR s. 883. Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio, asiat 25-26/84, Ford v. komissio (1985) ECR s. 2725. Komission päätös 78/922, Zanussi, EYVL 1978 L 322/36. Komission tiedote Saeco v. EK Grosseinkauf IP/00/684, 29.6.2000.

11.5.2006

maahantuomia Nikon-kameroita, käytännössä Nikon rajoittaa esimerkiksi sak-
salaisen jakelijansa myyntimahdollisuuksia, ml. passiivista myyntiä.

6.3.2 Sopimuksen käsite

47. EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja kilpailunrajoituslain 4 §:n soveltumi-
nen edellyttää, että kyseessä on yritysten välinen sopimus, yhdenmukaistettu
menettelytapa tai yritysten yhteenliittymän päätös.
48. Vertikaaliset sopimukset määritellään sopimuksiksi tai yhdenmukaistetuiksi
menettelytavoiksi, joihin sitoutuneet kaksi tai useampaa yritystä toimivat so-
pimuksen kannalta eri tuotanto- tai jakeluportaalla ja jotka koskevat osapuolille
asetettuja tiettyjen tavaroiden ja palveluiden ostoon, myyntiin ja jälleenmyyn-
tiin sovellettavia ehtoja.³³
49. Komissio katsoi *Zanussi* -tapauksessa käyttäjille annettavan takuun sisältyneen
Zanussin ja jakelijoiden välisiin jakelusopimuksiin. Vaikka näiden sopimusten
pää tarkoitus oli tuotteen myynti jakelijalle, samalla ne kuitenkin velvoittivat ja-
kelijoita liittämään valmistajan takuun tuotteeseen näiden myydessä sen kulut-
tajalle. Komissio katsoi kyseisten sopimusten olevan yritysten välisiä sopimuk-
sia ja kuuluvan siten 85 (nykyisen 81) artiklan soveltamisalaan.³⁴ Nikonin ku-
luttajille tarjoama takuu sisältyy Nikonin ja sen jälleenmyyjien väliseen jakelu-
sopimukseen. Vaikka jakelusopimuksen pää tarkoitus on Nikon-tuotteiden
myynti jälleenmyyjälle, siitä myös seuraa vähittäiskauppiaille velvoite liittää ta-
kuutodistus kuluttajalle myymänsä tuotteen mukaan. Näin viralliset jälleenmyy-
jät ovat kameroita myydessään myöskin toimineet.
50. Tapauksessa *ETA Fabriques* yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että jakelusopi-
muksen lauseke, jossa valmistaja lupaa hoitaa virallisten jakelijoidensa myymi-
en tuotteiden takuuhuollon ja jonka nojalla valmistaja jättää rinnakkaistuojien
myymät tuotteet takuun ulkopuolelle, rikkoo 85 (nykyinen 81) artiklaa.³⁵ Viral-
lisen jakeluketjun ulkopuolisten jälleenmyyjien myymiä tuotteita ei ollut nimen-
omaisesti rajattu takuun ulkopuolelle. *ETA Fabriques* oli kuitenkin toiminut
näin, vedoten sopimuksissaan sitoutuneensa vastaamaan vain virallisten jakeli-
joidensa takuuhuolloista. Nikonin toimintatavan voidaan katsoa olevan yh-
teneväinen kyseisen *ETA Fabriques* tapauksen kanssa. Vaikka Nikonin takuu-
ehdoissa tai jakelusopimuksissa ei ole mainittu, että rinnakkaistuojien maahan-
tuomat kamerat jätettäisiin takuuhuollon ulkopuolelle ja vain viralliseen jakelu-
ketjuun kuuluvien jakelijoiden myymät kamerat pääsisivät takuuhuollon piiriin,
on näin kuitenkin käytännössä menetelty.

³³ Komission asetus (EY) N:o 2790/1999 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamises-
ta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin EYVL L 336/21,
29.12.1999, 2 artiklan 1 kohta.

³⁴ Komission päätös 78/922 *Zanussi*, EYVL 1978 L 322/36, kohta 9.

³⁵ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio, asia 31/85, *ETA Fabriques d'Ébauches SA v. DK Investment SA*
(1985) ECR s. 3933, kohta 18.

11.5.2006

51. Kyseessä olevassa tapauksessa Nikon on pyrkinyt lisäksi rajoittamaan rinnakkaistuontia kameroiden jälleenmyyntiin olennaisena osana liittyvillä huoltosopimuksilla. Osapuolten välinen valtuutetun huoltoliikkeen sopimus antaa huoltoliikkeille oikeuden sisällyttää myös Nikon-tuotteiden huollot asiakkailleen tarjoamiin huoltopalveluihin. Takuuhuollot ovat nimenomaisesti sisällytetty tähän sopimukseen. Huoltosopimuksessa Nikon vaati huoltoliikkeitä kuitenkin eväämään takuhuollon rinnakkaistuoduilta Nikon-kameroilta. JAS Tekniikka hyväksyi tämän sopimusehdon ja toimi sen mukaisesti.
52. Sekä jakelusopimuksen että huoltosopimuksen kohdalla on kyse vertikaalisesta sopimuksesta eli eri tuotanto- tai jakeluportaalla olevien yritysten välisistä sopimuksista, jotka koskevat osapuolille asetettuja tavaroiden tai palveluiden myyntiin sovellettavia ehtoja.
53. Kilpailuvirasto pitää osoitettuna, että kyseisessä tapauksessa sopimuskriteeri täyttyy ja että tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella rinnakkaistuojan maahantuomien tuotteiden takuhuolloista kieltäytymistä on lähtökohtaisesti pidettävä perustamissopimuksen 81 artiklan ja kilpailunrajoituslain 4 §:n vastaisena.

6.3.3 Kilpailuviraston johtopäätökset

54. Perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa ja kilpailunrajoituslain 4 §:ssä kielletään markkinoiden jakaminen. Kilpailuvirasto on jaksossa 5.3 kuvannut Nikonin toimintaa digitaalikameroiden markkinoilla viraston hallussa olevan asiakirjanäytön perusteella. Virasto katsoo tämän näytön osoittavan, että Nikon on kieltäytynyt ulottamasta valmistajan takuuta tuotteisiin, jotka ovat tuotu Suomeen muun kuin viralliseen jakeluketjuun kuuluvan yrityksen toimesta. Näin toimiessaan Nikon on rikkonut 81 artiklan 1 kohdan ja kilpailunrajoituslain 4 §:n kieltoa.
55. Nikon on vuosina 2001 ja 2004 perusteettomasti kieltäytynyt ulottamasta Nikon-tuotteiden Euroopan laajuista takuuta Verkkokauppa.comin maahantuomiin Nikon-tuotteisiin. Tämä käy yksiselitteisesti ilmi Kilpailuvirastolle toimitetusta kirjeenvaihdosta ja muusta näytöstä. Liitteistä 1 ja 10 ilmenee, että Nikon ei ole hoitanut takuovelvoitettaan ja liitteestä 14, että Nikon on katsonut, ettei se edes ole siihen velvollinen.
56. Nikon on esittänyt takuhuollosta kieltäytymisen syyksi, että Verkkokauppa.com myi Nikon-kameroita kuluttajille ilman riittävää suomen- tai ruotsinkielistä käyttöohjetta. Kilpailuviraston tietoon ei kuitenkaan ole tullut, että Nikon olisi kameroita huoltoon tarjottaessa suorittanut tapauskohtaista arviointia siitä, johtuivatko viat puutteellisten käyttöohjeiden aiheuttamasta väärästä käytämisestä vai oliko kyse valmistusvivoista. Nikon yksiselitteisesti kieltäytyi ottamasta kameroita vastaan ja kieltäytyi vastaamasta kustannuksista.
57. EY:n tuomioistuimen oikeuskäytäntöä rinnakkaistuonnin vaikeuttamisesta valmistajan takuuta rajoittamalla on runsaasti ja tapauksissa on hyvin johdonmukaisesti päädytty tuomitsemaan elinkeinonharjoittajan siihen tähtäävä toimin-

11.5.2006

ta.³⁶ Nyt kyseessä olevassa tapauksessa on Nikonin toiminnan tarkoituksiksi katsottava kilpailunrajoittaminen, eikä elinkeinonharjoittajan esittämällä syyllä voida katsoa olevan merkitystä asian kilpailuoikeudelliseen arvioon. Kyseisessä tapauksessa käyttöohjeen pituus ei tee tuotteesta sillä tavalla virheellistä, että Nikon voisi siihen vedoten evätä kuluttajalta valmistajan lupaaman takuuhuollon rinnakkaistuojan maahantuomilta tuotteilta. Verkkokauppa.comin myymien Nikon-kameroiden mukana tulee joka tapauksessa täydelliset englannin- ja saksankieliset käyttöohjeet. Nikon ei ole edes yksittäistapauksissa pyrkinyt saattamaan todennäköiseksi, että kameran rikkoutuminen johtuu ostajan puolella olevasta syystä, kuten väärästä käytöstä käyttöohjeen mahdollisen puutteellisuuden vuoksi. Näin ollen ei voida katsoa virheen johtuvan käyttöohjeen puutteellisuudesta, vaan kyse on kategorisesta kieltäytymisestä.

58. Vakiintuneen oikeuskäytännön valossa käsillä olevan tilanteen kilpailuoikeudelliseen arvioon ei myöskään vaikuta se seikka, onko tuotteen toisesta EU-maasta Suomeen tuonut kuluttaja vai yritys. Jos kuluttaja ostaisi kameran esimerkiksi Saksasta, hän luonnollisesti saisi tuotteen mukana vain saksankielisen käyttöohjeen. Silti hänen tulee voida luottaa siihen, että valmistaja hoitaa takuuvuotteensa myös kuluttajan kotimaassa. Myös tämä tukee Kilpailuviraston arviota siitä, että kyseisenkaltaisessa tilanteessa käyttöohjeen kieli on kilpailuoikeudellisesti irrelevantti seikka. Näin ollen Kilpailuvirasto katsoo Nikonin esittämän kieltäytymisen syyn perusteettomaksi.
59. Kilpailuvirasto toteaa, että kohdassa 24 esitetulle Verkkokauppa.comin väitteelle Nikonin tarkoituksellisesta hidastelusta Verkkokauppa.comin maahan tuomien Nikon-kameroiden huollossa ei ole esitetty riittävää näyttöä.
60. Nikon suostui aloittamaan takuuhuollot, kun sen tietoon oli tullut, että asiasta on tehty toimenpidepyyntö Kilpailuvirastolle. Nikon kuitenkin lähetti uudet toimintaohjeet valtuutetuille huoltoliikkeille vasta 23.5.2005. Kilpailuviraston näkemyksen mukaan kilpailua rajoittava sopimus on ollut voimassa siihen saakka kunnes Nikon antoi valtuutetuille huoltoliikkeilleen uudet toimintaohjeet. Nikon on näin ollen lopettanut rikkomuksen 23.5.2005. Se, että Nikon Kilpailuviraston yhteydenoton jälkeen muutti toimintatapaansa ja oli halukas antamaan tästä Kilpailuvirastolle sitoumuksen, ei poista pitkään jatkuneen rikkomuksen tuomittavuutta, etenkin kun rinnakkaistuonnin estämisen kieltävät EY:n perustamissopimuksen kilpailusäännöt ovat olleet Suomessa sovellettavaa oikeutta vuodesta 1995.
61. Kilpailuviraston kohdassa 5.3 esittämä tapahtumankuvaus osoittaa selkeästi Nikonin pyrkineen sopimusjärjestelyillään rajoittamaan Verkkokauppa.comin kilpailu mahdollisuuksia ja hankaloittamaan näin rinnakkaistuontia. Se seikka, että nimenomaan rinnakkaistuodut kamerat rajataan sopimuksessa takuuhuollon ulkopuolelle, osoittaa kiistatta, että Nikonin tarkoitus on ollut rajoittaa kilpailua.

³⁶ Katso alaviite 32.

11.5.2006

6.3.4 Kilpailunrajoituksen vaikutukset markkinoilla

62. Komission vertikaalisten suuntaviivojen ja vakiintuneen EY:n tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan rinnakkaistuontia vaikeuttavat toimenpiteet ovat luokiteltu tarkoitukseltaan kilpailua rajoittaviksi. Kilpailuviranomaisen ei ole tarpeen esittää näyttöä menettelyn kilpailua rajoittavista vaikutuksista markkinoilla sellaisten vakavimpien kilpailunrajoitusten osalta, joiden tarkoituksena katsotaan olevan kilpailun rajoittaminen.³⁷
63. Vaikka Kilpailuviraston ei edellytetä osoittavan konkreettisesti menettelyn haitallisia kilpailuvaikutuksia, Nikonin menettely on epäilemättä vaikeuttanut Nikon-kameroiden rinnakkaistuontia Suomeen ja on ollut sitä kautta omiaan vähentämään kilpailua digitaalikameroiden markkinoilla.
64. Nikonin toiminnan voidaan katsoa olevan erityisen haitallista, koska tällaiset järjestelyt heikentävät eri markkinaosapuolien mahdollisuutta hyödyntää yhteismarkkinoita. Välittäjien vapaus hyödyntää jäsenvaltioiden välisiä hinnaneroja harjoittamalla rinnakkaistuontia on keskeinen osa yhteisön kilpailusääntöjä, joilla pyritään varmistamaan, että jakelusopimukset johtavat markkinoiden yhdentymiseen eivätkä niiden jakautumiseen.³⁸
65. Vaikka tuotemerkkien välistä kilpailua vähentävät vertikaaliset rajoitukset katsotaan yleensä haitallisemmiksi kuin tuotemerkin sisäistä kilpailua vähentävät rajoitukset, EY:n kilpailuoikeudella pyritään kuitenkin ehkäisemään myös kilpailun väheneminen saman tuotemerkin sisällä. Varsinkin rajoitusta, joka vaikeuttaa rinnakkaistuontia, on pidettävä erityisen haitallisena.³⁹ Voidaan perustellusti arvioida, että Suomen kaltaisilla markkinoilla rinnakkaistuontin estämisen kilpailuvaikutukset ovat vielä haitallisemmat kuin monissa muissa EU-maissa, joissa jo maantieteellisen sijainnin vuoksi kuluttajille on tarjolla enemmän vaihtoehtoisia hankintalähteitä ja tuotemerkkejä kuin Suomessa.
66. Nikonin toiminta vaikeuttaa Verkkokauppa.comin ja muiden potentiaalisten kilpailijoiden toimintamahdollisuuksia, koska takuuhuollolla voidaan katsoa olevan suuri merkitys jälleenmyyjän kilpailuedellytyksiin. Nikonin takuujärjestelmä, jossa valmistaja rajoittaa takuun vain oman jakeluketjunsä asiakkaisiin, asettaa nämä jakelijat ja niiden asiakkaat parempaan asemaan Verkkokauppa.comiin ja muihin rinnakkaistuojiin sekä näiden asiakkaisiin nähden.
67. Vaikka kyseisen sopimuksen kilpailuun kohdistuva kielteinen vaikutus markkinoilla yksittäisenä ei olisi suuri, seuraisi kuitenkin tämän tyyppisten sopimusten sallimisen kumuloituvista vaikutuksista, että hintataso ja markkinat kokonai-

³⁷ Komission tiedonanto, Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta vertikaalisiin sopimuksiin, EYVL C 291/1, 13.10.2000, kohta 7. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio, asia T-62/98, Volkswagen AG v. komissio (2000) ECR s. II-2707, kohta 178.

³⁸ Komission antama vihreä kirja Euroopan yhteisön kilpailupolitiikan vertikaalisista rajoituksista, 22.1.1997, KOM (96) 721 lopullinen, tiivistelmän kohta 9.

³⁹ Komission tiedonanto, Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta vertikaalisiin sopimuksiin, EYVL C 291/1, 13.10.2000, kohdat 119(2) ja 103.

11.5.2006

suudessaan jäykistyisivät. Tuotteiden hinnat vaihtelevat eri jäsenvaltioiden välillä. Nämä hinnanvaihtelut luovat mahdollisuuden rinnakkaiskaupalle. Jos viralliselle maahantuojalle annetaan absoluuttinen aluesuoja estämällä yhteismarkkinoiden hinnanerojen hyödyntäminen, tämä mitä todennäköisimmin vaikuttaa hintatasoon jo tukkuportaalla. Tästä saattaa olla seurauksena erilaisen hintatason vakiintuminen Euroopan unionin eri maissa ja näin markkinoiden yhdentyminen estyy. Rinnakkaistuonnin turvaaminen on tästä syystä yksi EU:n yhteismarkkinoiden pääperiaatteista, jonka vastaisia menettelyitä pidetään vakavina rikkomuksina.

68. Kilpailuvirasto katsoo, että kyseisessä tapauksessa kilpailu rajoittuu 81 artiklan 1 kohdassa ja kilpailunrajoituslain 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

6.3.5 Kilpailunrajoituksen merkittävyys

69. Komissio määrittelee vähämerkityksellisistä sopimuksista antamassaan tiedonannossa, milloin kyse ei ole EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta tuntuvasta kilpailun rajoittamisesta.⁴⁰
70. Komissio katsoo kyseisessä tiedonannossa, että jäsenvaltioiden väliseen kauppaan vaikuttavat yritysten väliset sopimukset eivät rajoita tuntuvasti kilpailua 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, jos yhdenkään sopimus osapuolen markkinaosuus ei ylitä 15 prosenttia millään sopimuksen vaikutusalaan kuuluvilla merkityksellisillä markkinoilla, kun sopimuspuolet eivät ole todellisia tai mahdollisia kilpailijoita millään näillä markkinoista.⁴¹
71. Tiedonannon mukaan edellä sanottu ei kuitenkaan sovellu sellaisiin sopimuksiin, jotka sisältävät jonkun niin sanotuista vakavista kilpailun rajoituksista.⁴² Kyseisessä kohdassa on listattuna sama viisikohtainen, niin sanottu "musta lista" kuin vertikaalisista sopimuksista annetussa ryhmäpoikkeusasetuksessa.⁴³ Näin ollen vaikka markkinaosuus olisi 15 prosenttia tai vähemmän näitä vakavimpia rajoituksia ei voida pitää vähämerkityksellisinä.
72. Edellä lausutun perusteella Kilpailuvirasto katsoo, että Nikonin soveltamaa kilpailunrajoitusta ei voida pitää vähämerkityksellisenä. Markkinoiden jakaminen on yksi vakavimmista kilpailunrajoituksista.

⁴⁰ Komission tiedonanto vähämerkityksellisistä sopimuksista, jotka eivät Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla rajoita tuntuvasti kilpailua (de minimis –sopimukset), EYVL C 368/13, 22.12.2001, kohta 2.

⁴¹ Komission tiedonanto vähämerkityksellisistä sopimuksista, jotka eivät Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla rajoita tuntuvasti kilpailua (de minimis –sopimukset), EYVL C 368/13, 22.12.2001, kohta 7.

⁴² Komission tiedonanto vähämerkityksellisistä sopimuksista, jotka eivät Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla rajoita tuntuvasti kilpailua (de minimis –sopimukset), EYVL C 368/13, 22.12.2001, kohta 11.

⁴³ Komission asetus (EY) N:o 2790/1999 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmään EYVL L 336/21, 29.12.1999, artikla 4.

11.5.2006

6.3.6 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan ja kilpailunrajoituslain 5 §:n soveltuminen

73. Nikon katsoo vastineessaan, että takuuhuolloista kieltäytymistä voidaan perustella kieltäytymisestä seuraavilla tehokkuuseduilla. Nikonin keskeinen tehokkuusperustelu on se, että kieltäytymisen myötä asiakkaat saavat suomenkielisen käyttöohjeen.
74. Poikkeuksena 81 artiklan 1 kohdassa säädettyyn kieltoon kyseisen artiklan 3 kohdassa määrätään, että tämä kieltö ei kuitenkaan koske sopimusta, joka osaltaan tehostaa tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistää teknistä tai taloudellista kehitystä jättäen kuluttajille kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä, asettamatta rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi, ja antamatta näille yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita.⁴⁴ Kilpailunrajoituslain 5 §:n poikkeussäännös perustuu 81 artiklan 3 kohtaan ja sitä on tulkittava 81 artiklan soveltamiskäytännön mukaisesti.⁴⁵
75. Komissio on antanut ryhmäpoikkeusasetuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin. Komissio on katsonut olevan oletettavissa, että jos toimittajan osuus asian kannalta merkityksellisistä markkinoista ei ylitä 30 prosenttia, vertikaaliset sopimukset, jotka eivät sisällä tietynlaisia vakavia kilpailunrajoituksia, johtavat yleensä parannuksiin tuotannossa tai jakelussa ja kuluttajat voivat saada kohtuullisen osan saavutetuista hyödyistä. Jos sopimus kuuluu tämän ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan, ei tule punnittavaksi rajoittavatko sopimukset kilpailua 81 artiklan 1 kohdan tarkoittamalla tavalla. Tällöin ei sopimuksen osapuolten tarvitse osoittaa, että niiden tekemä sopimus täyttää 81 artiklan 3 kohdan edellytykset. Niiden on vain todistettava, että kilpailua rajoittavaan sopimukseen sovelletaan ryhmäpoikkeusasetusta.⁴⁶
76. Kyseisen ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklassa määriteltyjä vakavia rajoituksia sisältävät sopimukset ovat kuitenkin rajattu nimenomaisesti ryhmäpoikkeusasetuksen ulkopuolelle kilpailunrajoitukseen osallistuvien yritysten markkinaosuudesta riippumatta.⁴⁷
77. Kilpailuvirasto katsoo edellä jaksossa 6.3.1 esitetyin perustein, että Nikonin toiminnassa on kyse vakavasta kilpailunrajoituksesta ja näin ollen sen ei ole mahdollista päästä tämän ryhmäpoikkeuksen piiriin.

⁴⁴ Komission tiedonanto, Suuntaviivat perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta, EUVL C 101/97, 27.4.2004, kohta 9.

⁴⁵ HE 11/2004, s. 33.

⁴⁶ Komission asetus (EY) N:o 2790/1999 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin EYVL L 336/21, 29.12.1999.

⁴⁷ Komission asetus (EY) N:o 2790/1999 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin EYVL L 336/21, 29.12.1999, kohta 10.

11.5.2006

78. Yksittäispoikkeuksen myöntämisen kohdalla tulisivat punnittavaksi edellä kohdassa 74 mainitut neljä edellytystä. Nämä neljä edellytystä ovat kumulatiivisia, joten muita edellytyksiä ei tarvitse tarkastella sen jälkeen, kun on osoitettu, että yksi 81 artiklan 3 kohdan edellytyksistä ei täyty. Komission tiedonannossa perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta todetaan olevan epätodennäköistä, että nyt käsillä olevan rinnakkaistuonnin vaikeuttamisen kaltainen vakava kilpailunrajoitus täyttäisi 81 artiklan 3 kohdan neljä edellytystä. Yleensä vakavat kilpailunrajoitukset eivät täytä ainakaan kahta ensimmäistä edellytystä. Ne eivät tuota objektiivista taloudellista etua, eivätkä ne hyödytä kuluttajia. Tällaiset sopimukset eivät yleensä myöskään ole kolmannen edellytyksen mukaisesti välttämättömiä.⁴⁸
79. Perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan edellytysten täyttymistä koskeva todistustaakka kuuluu niille yrityksille, jotka vetoavat poikkeussäännöstä johutuvaan etuun.⁴⁹
80. Vastineessaan Kilpailuviraston esitysluonnokseen Nikon on pyrkinyt esittämään näiden edellytysten täyttyvän. Tehokkuuden lisäämisen osalta on esitetty Nikonin pyrkineen toiminnallaan siihen, että kaikki Nikon-kameran ostajat saisivat käyttöönsä asianmukaisin käyttöohjein varustetun tuotteen. Nikonin mukaan tämä oikeuttaa sen kameroiden valmistajana kieltäytymään rinnakkaistuotujen Nikon-kameroiden takuuhuolloista. Välttämättömyyden osalta Nikon katsoo, että saadakseen Verkkokauppa.comin noudattamaan sitä velvoittavaa kuluttajansuojalainsäädäntöä on menettely, jossa kyseinen elinkeinonharjoittaja joutuu itse ottamaan vastuun tietoisesti soveltamastaan lainvastaisesta menettelystä, välttämätön tehokkuusetujen synty miseksi. Lisäksi Nikon katsoo, että hyöty koituu nimenomaan suomalaisille ostajille entistä parempien ja lain vaatimusten täyttävien tuotteiden muodossa. Nikonin mukaan markkinoille jää riittävästi kilpailua. Nikon vetoaa menettelynsä perusteluina myös kuluttajansuojalakiin, joka Nikonin mukaan siirtää valmistajan vastuun takuukorjauksista kyseisessä tapauksessa yksinomaan tavaran myyjälle.⁵⁰
81. Kilpailuvirasto katsoo, että Nikonin esittämät 81 artiklan 3 kohdan edellytysten täyttymistä koskevat perustelut ovat lähtökohdiltaan väärät. EY:n perustamissopimuksen kilpailusäännösten vastaista vakavaa kilpailunrajoitusta ei voida pätevästi perustella kuluttajansuojalain säännöksillä. Kuluttajansuojalain ja kilpailunrajoituslain välillä ei myöskään ole ristiriitaa, kuten Nikon vastineessaan esittää. Kuluttajansuojalaki ei velvoita Nikonia laiminlyömään takuuvetoitetaan. Kuluttajansuojalaki voi tietyissä tapauksissa vapauttaa valmistajan vastuusta jonkun muun aiheuttamasta virheestä, mutta Kilpailuviraston näkemyksen mukaan valmistusvirhe säilyy kuitenkin aina valmistajan vastuulla. Normien ristiriitatilanteessakaan Nikon ei voisi pätevästi vedota kansallisen kuluttajansuojalain säännösten soveltamiskäytäntöön perustellakseen toimintaa, jossa on

⁴⁸ Komission tiedonanto, Suuntaviivat perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta, EUVL C 101/97, 27.4.2004, kohta 46.

⁴⁹ Neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta, EYVL L 1/1, 4.1.2003, artikla 2.

⁵⁰ Nikonin vastine 16.1.2006 Kilpailuviraston esitysluonnokseen markkinaoikeudelle liitteenä 3.

11.5.2006

kyse EY:n perustamissopimuksen vastaisesta menettelystä. EY:n perustamissopimus on normihierarkiassa kansallista lainsäädäntöä korkeammalla, jolloin normien ristiriitatilanteessa EY:n perustamissopimukselle on aina annettava etusija. Tämä velvoite koskee sekä hallintoviranomaisia että kansallisia tuomioistuimia.⁵¹

82. Nikonin esittämien tehokkuusperusteluiden lähtökohtana on, että kyseisessä tapauksessa tehokkuushyödyiksi voitaisiin katsoa tuotteen paraneminen siksi, että tuotteen mukana seuraisi suomen- ja ruotsinkieliset käyttöohjeet. Vaikka onkin selvää, että kuluttaja saa paremman hyödyn tuotteesta, kun hän osaa hyödyntää kaikkia sen ominaisuuksia, Kilpailuvirasto kuitenkin katsoo, että kyse ei ole sellaisesta varsinaisesta laadullisesta parannuksesta, joka voisi olla merkityksellinen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisen kannalta. Jos kuitenkin katsottaisiin, että kyseessä olisi sen tyyppinen laadunparantuminen, jota voisi tarkastella tehokkuushyötynä, tulisi arvioitavaksi kilpailunrajoituksen ja väitetyn tehokkuusedun välinen syy-yhteys. Syy-yhteyden olisi oltava suora. Väitteet, jotka perustuvat välillisiin vaikutuksiin, ovat yleensä liian epävarmoja ja liian kaukaisia, jotta niitä voitaisiin ottaa huomioon.⁵² Kilpailuviraston käsitys on, että valmistajan takuun rajaamisesta virallisilta jakelijoilta ostettuihin tuotteisiin ei voida katsoa koituvan välittömänä seurauksena sitä, että kuluttaja saa laadullisesti paremman, riittävällä käyttöohjeella varustetun, tuotteen. Riittävää syy-yhteyttä rajoituksen eli takuuhuolloista kieltäytymisen ja väitetyn edun eli suomenkielisten käyttöohjeiden välillä ei siis ole.
83. Jotta välttämättömyyttä koskeva ehto voisi täyttyä, tehokkuusetujen tulisi olla ominaisia kyseessä olevalle kilpailua rajoittavalle sopimukselle eli niiden saavuttamiseksi ei saisi olla olemassa muita taloudellisesti mahdollisia ja kilpailua vähemmän rajoittavia keinoja. Jotta voitaisiin punnita, onko Nikonin soveltama kilpailunrajoitus välttämätön käyttöohjeellisen tuotteen saamiseksi kuluttajien käyttöön, olisi Nikonin osoitettava, miksi muut realistiselta vaikuttavat ja merkittävästi vähemmän kilpailua rajoittavat keinot käyttöohjeen tarjoamiseksi kuluttajien käyttöön olisivat vähemmän tehokkaita.⁵³ Huomioiden sen seikan, että Nikon ei esimerkiksi ole tarjonnut Verkkokauppa.comin käyttöön suomenkielistä käyttöohjetta annettavaksi kuluttajille sen myymien Nikon-kameroiden mukana, tai ettei se itse anna kuluttajille mahdollisuutta hankkia sellaista kohtuulliseen hintaan suoraan Nikonilta, ei voida katsoa toteennäytetyksi, ettei olisi kohtuudella kuviteltavissa vähemmän rajoittavia keinoja taata laadukas tuote. Kilpailuvirasto katsoo, että takuuedun evääminen ei ole välttämätöntä Nikonin väittämän tehokkuusedun eli suomen- ja ruotsinkielisillä käyttöohjeilla varustetun tuotteen saavuttamiseksi. Nikonin olisi halutessaan mahdollista turvata tämä myös täysin kilpailua rajoittamattomilla keinoilla.

⁵¹ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio, asia 198/01, Consorzio Industrie Fiammiferi v. Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (2003).

⁵² Komission tiedonanto, Suuntaviivat perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta, EUVL C 101/97, 27.4.2004, kohta 54.

⁵³ Komission tiedonanto, Suuntaviivat perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta, EUVL C 101/97, 27.4.2004, kohta 75.

11.5.2006

84. Mitä tulee kilpailun poistumiseen markkinoilta Kilpailuvirasto toteaa, että vaikka markkinoille jää rajoituksesta huolimatta merkkien välistä kilpailua, voidaan pitää selvänä, että se nimenomaan poistaa tuotemerkin sisäisen kilpailun maahantuonnista ja tukkuportaalta. Jos yksinmyyjälle annetaan absoluuttinen aluesuoja, poistuu tältä osin hintakilpailu kokonaan, ja lisäksi näin muodostetaan markkinoille tulon este. Tämä puolestaan asettaa hyvin kyseenalaiseksi minkäänlaisten hyötyjen siirtymisen kuluttajille.
85. Kilpailuvirasto korostaa, että jo yhdenkin edellytyksen täyttymättä jääminen riittää sen toteamiseksi, ettei 81 artiklan 3 kohdan poikkeusta voida käsillä olevassa tapauksessa soveltaa. Kilpailuviraston näkemyksen mukaan asiassa ei ole käsillä sellaisia tehokkuusperusteluja, joiden nojalla perustamissopimuksen 81 artiklassa ja kilpailunrajoituslain 4 §:ssä kielletty menettely voitaisiin sallia.

7 Seuraamusmaksu

86. Kilpailunrajoituslain 7 §:n 1 momentin mukaan elinkeinonharjoittajalle, joka rikkoo lain 4–6 §:n tai EY:n perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklan säännöksiä, määrätään seuraamusmaksu, jollei menettelyä ole pidettävä vähäisenä tai seuraamusmaksun määräämistä kilpailun turvaamisen kannalta muutoin pidetä perusteettomana. Maksu saa olla enintään 10 prosenttia kunkin kilpailunrajoitukseen osallistuvan elinkeinonharjoittajan tai näiden yhteenliittymän edellisen vuoden liikevaihdosta. Saman pykälän 2 momentin mukaan seuraamusmaksua määrättäessä on otettava huomioon kilpailunrajoituksen laatu ja laajuus sekä sen kestoaika.
87. Markkinaoikeus määrää seuraamusmaksun Kilpailuviraston esityksestä.
88. Seuraamusmaksun määrääminen kielletyistä kilpailunrajoituksista on laissa omaksuttu pääsääntö. Tästä syystä Kilpailuvirasto voi jättää seuraamusmaksuesityksen tekemättä lähinnä tapauksissa, joissa on lain aikaisemman soveltamiskäytännön perusteella ilmeisen selvää, ettei seuraamusmaksua tulisi määräämään.⁵⁴
89. Kilpailuviraston arvion mukaan Nikonin vakavan kilpailunrajoituksen tunnusmerkistön täyttävää menettelyä ei voida pitää vähäisenä menettelynä eikä seuraamusmaksuesityksen tekemistä tarpeettomana. Kilpailuviraston näkemyksen mukaan kilpailusäännösten vastaisia vakavimpia kilpailunrajoituksia ei tulisi yleisestäävyyden näkökulmasta muutoin kuin hyvin poikkeuksellisissa olosuhteissa pitää vaikutuksiltaan vähäisinä. Tällaisia olosuhteita ei kyseessä olevan tapauksen osalta ole käsillä.
90. EY:n perustamissopimuksen 81 artikla on ollut Suomessa velvoittavaa oikeutta vuodesta 1995. Kilpailuvirasto katsoo, että kansainvälinen konserni, kuten Nikon, ei ole voinut olla tietämätön EY-oikeudesta ja siitä rinnakkaistuontia koskevasta vakiintuneesta soveltamiskäytännöstä, joka soveltuu myös Nikon toi-

⁵⁴ HE 243/1997, s. 30.

11.5.2006

mintaan. Kilpailuvirasto katsoo, että Nikon Nordic AB on rikkonut EY:n perustamissopimuksen 81 artiklaa 1.9.2001-31.12.2002 ja 1.1.2004-23.5.2005.

91. Kilpailuvirasto esittää EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja kilpailunrajoituslain 4 §:n vastaisesta menettelystä seuraamusmaksua ajalta 1.5.2004-23.5.2005. Kilpailuvirasto esittää seuraamusmaksun suuruudeksi 300 000 euroa.
92. Esitettävän seuraamusmaksun suuruutta arvioidessaan Kilpailuvirasto on ottanut huomioon kilpailunrajoituslain 7 §:ssä tarkoitetun liikevaihdon. Kilpailuvirasto on pitänyt raskauttavina seikkoina rikkomuksen selkeää kilpailua rajoittavaa tarkoitusta ja sen kohdistumista koko Suomen alueelle. Rinnakkaistuonnin estäminen on taloudelliselta luonteeltaan myös siinä mielessä vakava kilpailunrajoitus, että se estää yleistyessään yhteismarkkinoiden etujen täysimääräisen hyödyntämisen Suomessa. Kilpailuviraston näkemyksen mukaan tulee huomioida, että kyseessä on ollut tietoinen kilpailijoiden toimintaedellytysten haittaamiseen pyrkivä toiminta, eikä elinkeinonharjoittajan kertaluonteinen menettely.
93. Kilpailuvirasto on toisaalta ottanut huomioon rajoituksen soveltamisesta aiheutuneiden kansantalouden tasolla mitattujen vaikutusten suhteellisen vähäisyyden.

8 Sovelletut säännökset

94. Neuvoston asetus (EY) 1/2003 3 artiklan 1 kohta.
EY:n perustamissopimuksen 81 artikla.
Kilpailunrajoituslaki (480/1992) 1 a §, 4 §, 5 § ja 7 §.

Ylijohtaja

Juhani Jokinen

Erikoistutkija

Tarja Sinivuori-Boldt

11.5.2006

LIITTEET

1. Verkkokauppa.comin toimenpidepyyntö
2. Valokuvausalan Tuonti- ja tukkukauppiat: Fototilastointi 2004
3. Nikonin vastine 16.1.2006
4. Nikon Corporation kotisivut www-osoitteessa
<http://www.nikon.co.jp/main/eng/portfolio/about/group.htm> 4.7.2005
5. JAS Tekniikan ja Nikonin väliset sopimukset
6. Puhelinmuistio 3.3.2005
7. JAS Tekniikan vastaus 31.10.2005 ja Kilpailuviraston selvityspyyntö 13.9.2005
8. JAS Tekniikan kotisivut www-osoitteessa <http://www.jastekniikka.fi/mitatehdakun.htm>
9. Verkkokauppa.comin sähköpostiviesti Kilpailuvirastolle 24.11.2005
10. Verkkokauppa.comin sähköpostiviesti Kilpailuvirastolle 7.3.2005
11. Verkkokauppa.comin sähköpostiviesti Kilpailuvirastolle 3.12.2004
12. Verkkokauppa.comin sähköpostiviesti Kilpailuvirastolle 2.3.2005
13. Verkkokauppa.comin kirje Nikonille 17.2.2004
14. Nikonin kirje Verkkokauppa.comille 30.3.2004
15. Verkkokauppa.comin kirje Nikonille 1.4.2004
16. Verkkokauppa.comin kirje Nikonille 9.6.2004
17. Nikonin kirje Verkkokauppa.comille 31.8.2004
18. Nikonin telefaxviesti Kilpailuvirastolle 9.11.2004
19. Nikonin kirje Kilpailuvirastolle 14.1.2005
20. Verkkokauppa.comin kirje Kilpailuvirastolle 28.12.2004
21. Nikonin kirje Kilpailuvirastolle 28.12.2004
22. Kilpailuviraston vastinepyyntö Nikonille 20.4.2005
23. Nikonin vastine 27.5.2005